

Cijena časti

Mnoge institucije i pojedinci na Balkanu se vole hvaliti [međunarodnim nagradama](#) kao dokazom velikih postignuća ili poslovnih uspjeha. Međutim, nagrade su često varka.

Novinarska mreža Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP) je otkrila da regionom vlada pomama za nagradama, ali nije uspjela naći dokaz da se radilo o nadmetanju ili da su poznati kriteriji izbora dobitnika.

Obrazac je sličan – ko dovoljno plati, ima i pravo na nagradu. Mnogi dobitnici dolaze iz javnog sektora, što znači da se novac za nagrade odlijeva iz budžeta, odnosno iz džepova poreskih obveznika.

Internacionalni univerzitet Travnik, čiji je osnivač i rektor Ibrahim Jusufrić, dobitnik je međunarodnih nagrada koje su dodijelile: EBA, OMAC i ESQR. (Foto: Iu-travnik.com)

Između više od 250 nagrađenih iz Bosne i Hercegovine (BiH) i

Srbije u periodu od 2000. godine do danas nalazi se oko 50 javnih ustanova i njihovih čelnih ljudi. Pojedine su potrošile novac na veći broj nagrada, po cijenama od 2.000 eura do više od 7.000 eura po nagradi.

Nagrađivane javne ustanove iz BiH su: BH Telecom, HT Mostar, sarajevske općine Centar i Stari Grad, Dom zdravlja Kantona Sarajevo, Energoinvest, Hercegbosanske šume, Rudnici Kreka, Klinički centar Univerziteta u Sarajevu, itd.

Nagrade za „kvalitet“ i „prestíž“ dodijeljene su i kompanijama sa Balkana koje su kasnije bankrotirale ili se našle pod istragom.

Bivši direktor Sarajevskog aerodroma Bakir Karahasanović i pomoćnik direktora Elvedin Begić (predsjednik Fudbalskog saveza BiH) su ispred svoje kompanije 2005. godine primili nagradu organizacije Global Trade Leaders Club (GTLC). U julu 2014. godine Tužilaštvo Kantona Sarajevo je pokrenulo istragu protiv njih zbog sumnje u zloupotrebu položaja i zaključivanje štetnih ugovora po kompaniju.

Profitabilan biznis

Organizacije koje dodjeljuju priznanja se obično nalaze u zemljama Evropske unije, a nagradama trguju u zemljama u razvoju, među kojima su i one iz regiona. Operišu na sličan način i ne objavljuju puno informacija o sebi. Novinari OCCRP-a su identifikovali šest takvih organizacija.

Otherways Management Association Club (OMAC) iz Francuske se na internetskoj stranici opisuje kao asocijacija koja povezuje poslovne ljude. Njihovo članstvo čine nagrađeni iz više od 80 zemalja.

Za međunarodnu nagradu koju je preuzela Arzija Mahmutović, tadašnja direktorica Javne ustanove Djeca Sarajeva, plaćeno je 3.600 eura. (Foto: Radiosarajevo.ba)

U Španiji se nalazi GTLC koji se predstavlja kao asocijacija vodećih biznismena sa 7.500 članova iz 95 zemalja. Kažu da finansijske donacije nisu uvjet za članstvo, već osvajanje neke od njihovih nagrada.

No, dok je članstvo besplatno, same nagrade koštaju poprilično. I OMAC i GTLC su nagradili Javno preduzeće Apoteka Beograd, najveći lanac apotekarskih ustanova u Srbiji koji je za nagradu GTLC-a iz 2009. godine platio više od 5.600 eura. Sljedeće godine je Apoteka dobila OMAC-ovu nagradu, ali je troškove snosio beogradski ogranak Berlin-Chemie.

Zajednički dobitnici nisu jedino što povezuje GTLC i OMAC.

Charbel S. Tabet je prije 18 godina osnovao OMAC i obično uručuje nagrade na njihovim ceremonijama. Međutim, u prošlosti je preko druge svoje organizacije – United PubliSalons

International – bio konsultant GTLC-a i čak je na pozivnom pismu za ceremoniju u martu 2002. godine naveden kao kontakt-osoba.

Također, kao direktor i osnivač preduzeća Foodica Best Foods i sam je preuzeo nagradu GTLC-a 1994. godine, dok je to preduzeće kasnije dobijalo i nagrade OMAC-a, što praktično znači da je jedna njegova organizacija uručivala nagrade drugoj.

Druge organizacije koje je OCCRP istraživao su:

- * The Europe Business Assembly (EBA), Ujedinjeno Kraljevstvo
- * The Business Initiative Directions (BID), Španija
- * Actualidad Magazine, Španija
- * The European Society for Quality Research (ESQR), Švicarska

OCCRP je kontaktirao svih šest organizacija. Četiri nisu odgovorile, dok je GTLC poslao informacije sa internetske prezentacije te pozvao novinare na ručak u Parizu tokom nadolazeće ceremonije.

Predstavnici OMAC-a su naveli da imaju stroge kriterije za izbor dobitnika i da ne može svako ko ponudi novac dobiti nagradu. „Ne prodajemo krompire“, napisali su. Ipak, dodali su da organizacija ceremonija zahtijeva visok budžet i da su, pošto nemaju sponzora, prisiljeni tražiti „skromnu participaciju“.

BH Telecom je 2007. godine platio međunarodnu nagradu 4.200 eura. (Foto: CIN)

Organizacije obično godišnje organizuju nekoliko ceremonija u: Madridu, Berlinu, Londonu, Parizu i drugim metropolama. Sve nagrade imaju slična imena i uključuju pojmove kao što su: međunarodna/zlatna nagrada za prestiž, kvalitet, liderstvo ili, pak, novi milenij i dijamantska nagrada.

Predstavnici ambasada često prisustvuju dodjelama pa čak ponekad i uručuju nagrade, dok ministarstva u domovini izdaju pohvalna saopćenja. Prema medijskim izvještajima, dodjelama su prisustvovali bh. ambasadori: Tanja Milašinović, Elvira Begović, Enver Halilović, Midhat Haračić i dr.

Organizacije nalaze nove kandidate na isti način. Tvrde da istražuju i biraju najbolje, ali u većini slučajeva pozivna pisma sa obavještenjem o nagradama šalju na stotine elektronskih adresa.

Neke privatne kompanije iz BiH su nagrađene više puta: kompanija Bobar tri (BID), sarajevski Ortosar sedam (BID), Tržnice Banjaluka tri (Actualidad), Lager iz Posušja četiri puta (BID i OMAC), itd.

U vrijeme kada je Ibrahim Jusufrić bio direktor GRAS-a iz Sarajeva, Actualidad je tom javnom preduzeću dodijelio nagradu 2004. godine. Kada je postao vlasnik privatnog Internacionalnog univerziteta Travnik, pokupio je nagrade od EBA-e, OMAC-a i ESQR-a.

OMAC na svojoj stranici navodi da je podijelio 2.635 nagrada tokom 18 godina, u prosjeku 146 godišnje. Dokumenti u posjedu OCCRP-a pokazuju da je OMAC naplatio 4.200 eura za samo jednu nagradu koju je dodijelio u junu 2014. godine.

Ako je više od 30 dobitnika na toj ceremoniji platilo toliko, OMAC je inkasirao više od 126.000 eura samo na jednom događaju. Prihodi bi mogli biti i veći, s obzirom da je nagrađenih obično mnogo više: bilo ih je 92 u martu 2014, a 64 u novembru 2013. godine.

Nekoliko nagrađenih je izjavilo da su u ranijem periodu kotizacije bile niže, ali dostupni podaci od prije 10 do 15 godina pokazuju da se i tada radilo o velikom biznisu. U 2003. godini državna Agencija za promociju stranih ulaganja (FIPA) je potrošila 3.500 eura na nagradu BID-a, plus oko 600 eura za putne troškove Mirze Hajrića, tadašnjeg direktora.

„Priznanja“ Općine Centar

Iako nagrade ne znače ništa, dobitnici su obično ponosni na njih i ne smeta im što plaćaju putne troškove, smještaj i hranu, obično za dvoje ljudi koji prisustvuju ceremoniji. Moraju snositi i troškove kotizacije i izrade trofeja, plaketa i propagandnog materijala koji veliča njihov uspjeh.

Rijetki su izuzeci kao što je Akademija likovnih umjetnosti iz Širokog Brijega koja je preuzela trofej Actualidada u BiH, a dodijelio im ga je 2009. godine španski ambasador u BiH. Predstavnici Akademije kažu da nisu platili nagradu. Ipak,

OCCRP je pronašao dobitnike koji jesu platili Actualidadu – Javna ustanova Djeca Sarajeva je platila 3.600 eura 2010. godine, dok je BH Telecom tri godine ranije platio 4.200 eura, plus oko 550 eura putnih troškova.

Neke ustanove i preduzeća koji su na svojim stranicama obavještavali o dobijenim nagradama izjavili su da, ustvari, ne posjeduju samu nagradu. Kao razlog neodlaska na ceremonije obično navode da nisu imali dovoljno novca da bi pokrili troškove.

Sarajevska Općina Centar se na svojoj internetskoj stranici diči da je osvojila 23 međunarodne nagrade. Zapravo, njeni predstavnici su otputovali na jednu ceremoniju 2003. godine, a tri nagrade su im uručene putem pošte. Što se tiče ostalih 19 nagrada, službenici Općine nisu putovali niti platili organizacijama koje su ih kontaktirale, što ih nije spriječilo da se pohvale kako su osvojili nagrade.

Za nagradu preuzetu na ceremoniji OMAC-a u Ženevi 2003. godine Općina je platila 3.600 eura, plus 1.115 eura za vize, dnevnice i avionske karte za tadašnjeg načelnika Općine Ljubišu Markovića i predsjednika Općinskog vijeća Huseina Kulenovića.

Za tri nagrade dobijene poštom od iste organizacije platili su 6.200 eura – cijena je niža jer im je OMAC dao popust zato što nisu prisustvovali ceremoniji.

Organizacije su otvorene za dogovore i spremne da smanje cijenu. OMAC je ponudio Općini još 10 nagrada između 2002. i 2011. godine (tri u 2008. godini). Kada je Marković upitao koliko bi koštala jedna nagrada, predsjednik OMAC-a je rekao 3.900 američkih dolara, ali je obećao da će ih počastiti: „Nudim vam smještaj sa doručkom za još dvije noći u Hotelu Interkontinental u Beču na naš račun, draga ekscelencijo i brate g. Markoviću”.